

Патриша Хајсмит

НАЈХРАБРИЈИ ПАЦОВ У ВЕНЕЦИЈИ

Домаћинство палате Чекини на Рио Сан Полу¹ било је срећно и живахно: муж, жена и шесторо деце чија се старосна доб протезала од две до десет година, четири дечака и две девојчице. У питању је породица Мангони и ту су се нашли као куће-пазители. Власници палате Чекини, један енглеско-амерички пар по имену Витман, били су на путу већ три месеца и вероватно дуже, у Лондону, боравећи тамо у својој кући.

„Баш је леп дан! Отворићемо прозоре и певаћемо! И очистићемо ово место!”, викала је сињора Мањони из кухиње пошто је развезала кецељу. Била је у осмом месецу трудноће. Опрала је суђе од доручка, помела мрвице хлеба, окрећући се према свежем, сунчаном дану с радошћу власнице. Па зашто и не би? Њена породица и она имали су приступ свакој соби, могли су спавати у било ком кревету и, штавише, имали су доста новаца Витманових, како би ствари одржавали са стилем.

„Можемо ли се играти у приземљу, мама?”, упитао је десетогодишњи Луиђи, онако успут. Претпостављао је да ће мама рећи: „Не!”, те да два брата и он, а можда и његова сестра Роберта, неће нигде отићи. Гацање, клизање, падање у плитку воду била је дивна забава. У то је спадало и пресретање гондола с путницима тик испред каналских врата, изненада би их отворили и просули воду из кофе – можда у крило неког туристе.

„Не!”, рекла је мама. „Баш зато што је данас празник...”

Луиђи, Роберта и њихова два брата Карло и Артуро званично су ишли у школу. Но, пропустили су доста дана у последњих неколико месеци од када је породица Мангони добила у посед палату Чекини. Било је више забаве у истраживању куће него у одласку у школу, у претварању да све поседујеш и тако будеш у могућности да отвориш свака врата без куцања. Луиђи је управо позивао брата да му се придружи када му је мајка рекла:

„Луиђи, обећао си да ћеш ујутру извести Руперта у шетњу!”

Луиђи је уздахнуо и иритантно се одгегао до угла кухиње где је далматинац био везан за ногу каљеве пећи.

Пас се све више дебљао и управо зато је његова мајка желела да га Карло или он изводе у шетњу неколико пута дневно. Луиђи је знао да је пас такав зато што су му давали рижото или пасту уместо месне дијете коју је препоручио сињор Витман. Чуо је родитеље како расправљају о томе и расправа је била кратка: кад је месо толико скупо, зашто хранити пса бифтецима? То је бесмислено, чак и ако су добили новац за то. Пас је могао исто тако јести бајат хлеб и млеко, а било је, на крају крајева, нешто рибе и комадића ракова у остацима рижота. Пас је пас, а не људско биће. Породица Мангони сада једе месо.

¹ Палата Чекини (*Palazzo Cecchini*) и Рио (де) Сан Поло нису толико близу једно другом у Венецији као што јесу у машти америчке списатељице: палата је смештена у истоименом дистрикту изван водених токова, док је друга локација канал. (Прим. ђрев.)

Луиђи се изложио опасности зато што је пустио Руперта да дигне ногу у узаној улици испред улазних врата палате, позвао је Карла који се враћао кући с допола попијеним газираним соком у руци, па су заједно с псом пошли низ степенице иза врата улазног хола.

Вода је деловала пола метра дубока. Луиђи се насмејао знајући шта га очекује, збацио сандале и скинуо чарапе на степеништу.

Пљус! Тамна вода се узбуркала, слепо заплуснула камени угао, одскочила. Велика празна правоугаона просторија била је полумрачна. Два трачка сунчеве светлости указивала су се с обе стране расклиманих врата. Иза њих се налазило још неколико камених степеника који су водили право до воде прилично широког канала званог Рио Сан Поло. Ту су стотинама година, када палата није била толико под водом, пристајале гондоле, искрцавале отмено одевене даме и господу сувих ногу у мермером поплочан салон, где су се сада Луиђи и Карло прскали и клизали у води која им је допирала скоро до колена.

Пас Руперт је дрхтао на степенику када су дечаци сишли. Није му било толико хладно колико је био нервозан и уморан. Његова рутина од три веселе шетње дневно, млеко и бисквити ујутру, велики месни оброк око шест по подне – све је то прошло. Сада му се живот претворио у жалосну збрку, а дани изгубили облик.

Био је новембар, али није било хладно, барем не за Луиђијеву и Карлову неформалну игру гуркања. Губио је онај који би први пао, али би зато био награђен аплаузом и смехом осталих – обично су Роберта и мала сестра Бенита такође гачале по води или посматрале са степеница.

„Пацов!”, крикнуо је Луиђи, показујући кобајаги, и истовремено својски ударајући Карла иза колена, услед чега је овај пао на леђа уз звонко пљускање воде која је треснула о зидове и испрскала Луиђија.

Карло се подигао на ноге, сав мокар, па се упутио ка степеништу смејући се, где је стајао дрхтави пас.

„Гле! Ено стварно пацова!”, рекао је Луиђи упирући прстом.

„Ха-ха!”, насмејао се Карло, не верујући.

„Ено га *шамо!*”, Луиђи је млатио руком по површини воде, трудећи се да је усмери на гадно створење које је пливало између њега и степеништа.

„Јајаро!”, викнуо је Карло радосно и одгацао до штапа који је плутао.

Луиђи му је истргнуо штап из руке и покушао да опаучи пацова – био је то неспретан ударац који га је тек окрзнуо по леђима.

„Шчепај га за реп!”, кикотао се Карло.

„Нађи нож, убићемо га!”, говорио је Луиђи искезивши зубе, узбуђен чињеницом да би пацов могао заронити и кобно га угристи за стопало.

Карло је већ шљапкао уз степенице. Мајка није била у кухињи и он се одмах дочепао месарског ножа троугластог сечива те отрчао назад до Луиђија.

Луиђи је ударио пацова још два пута и сада, с ножем у десној руци, био је довољно храбар да га зграби за реп и окрене на мермерну избочину у висини својих кукова.

„Ај-ај-ај! Убиј га!”, рекао је Карло.

Руперт је цвилео, подизао главу и накањивао се да се попне степеништем, док му се поводац њихао, али није могао да се одлучи јер није имао разлога да иде горе.

Луићи је неспретно покушао да убоде пацова у врат, држећи га још за реп, али је промашио врат и погодио га у око. Пацов се копрцао и циктао, кезио дугачке предње зубе и Луићи га је, испрепадан, умало пустио, но задао му је још један уда-рац у намери да му одруби главу, али му је одсекао предњу ногу.

„Ха-ха-ха!”, Карло је плескао рукама и дивљачки плускао водом, више по Лу-ићију него по пацову.

„Проклеџа њацовчино!”, викао је Луићи.

Неколико секунди пацов је лежао непомично, отворених уста. Крв му је текла из десног ока и Луићи је принео сечиво ка десној задњој ножици која је, размакну-тих прстију, била рањиво испружена и изложена на камену. Пацов је угризао Лу-ићија за зглоб руке.

Луићи је вриснуо и затресао руком. Пацов је пао у воду и махнито отпливао.

„Ооох!”, рече Карло.

„Јао!”, Луићи је замахивао руком тамо-амо по води и прегледао зглоб. Видела се само ружичаста тачкица налик убоду игле. Намеравао је да преувелича своје ју-наштво пред мајком како би му залечила рану, али имао је тек ову раницу. „Боли!”, убеђивао је Карла и пробијао се кроз воду према степеништу. Сузе су му већ навирале на очи премда уопште није осећао бол. „Мама!”

Пацов је гребао патрљком и другом неозлеђеном предњом шапом по махови-настом каменом зиду, држећи њушку изнад воде, колико је могао. Вода око њега била је ружичаста од крви. Био је то млад пацов, имао је тек неколико месеци и није сасвим израстао. Никада пре није био у овој кући, а у њу је дошао с уличне стране, преко сувог пролаза или узаног отвора дуж једне стране зида. Намирисао је хра-ну или је мислио да јесте, укварено месо или нешто слично. Рупа је водила кроз зид и он се стропоштао у воду пре него што је то и схватио, воду толико дубоку да је морао да плива. Сада му је био проблем да нађе излаз. Лева предња и десна задња нога су га болуцкале, али га је више мучило око. Истражио је један део, али није пронашао рупу или пролаз да побегне и на крају се, канцама десне предње ноге, ухватио за љигаве нити маховине и умирио се, прилично ошамућен.

Након извесног времена, охлађен и утрнуо, пацов се поново покренуо. Вода је мало опала, али он тога није био свестан, јер је морао још да плива. Сада се у зиду појавио узани сноп светлости. Пацов се упутио ка њему, провукао се и побегао из водене тамнице. Обрео се у некаквом полумрачном одводном каналу. Нашао је излаз из њега: пукотину у плочнику. Наредне сате је провео у низу кратких путовања до заклона, од канте за смеће до улаза, до сенке иза жардињере са цвећем. Враћао се кући заобилазним путем. Пацов још није имао сопствену породицу, већ је био рав-нодушно прихваћен у кући или седишту неколико пацовских породица, тамо где се родио. Био је мрак када је стигао – у подрум напуштене бакалнице, одавно опу-стошен од било чега јестивог. Подрумска дрвена врата су се распадала, што је па-цовима улазак чинило лакшим, а било их је толико много да се ниједна мачка не би усудила да их нападне у њиховој јазбини, из које не би могла тако лако изаћи као што би могла ући.

Овде је пацов залечио своје ране за два дана, без помоћи родитеља који га чак нису ни препознали као потомка, а ни рођаци му нису помогли. Барем је могао да грицка стару телећу кост, буђаве комадиће кромпира, ствари које су пацови довлачили да би их жвакали на миру. Видео је само на једно око, али га је то учинило опрезнијим, бржим када се устремљивао на мрвице хране, спремнијим на повлачење из ситуација у којима је био изазван. Овај период полуодмора и опоравка прекинула је једног раног јутра бујица воде из црева.

Дрвена врата отворена су ударцем ноге и млаз воде послао је младунце у ваздух, разбијајући неколицину о зид, убијајући их ударом или давећи их, док су се старији пацови верали уз степенице поред држача црева да би их пресреле мочуге, које су се обрушавале на њихове главе и леђа, и огромна стопала у гуменим чизмама која су, снажно газећи, избијала живот из њих.

Обогаљени пацов је остао доле, напослетку је ипак мало пливао. Људи су сишли степеницама с великом мрежом на штапу и захватили тела. Истресли су отров у воду која је сада прекривала камени под. Отров је смрдео и повређивао пацову плућа. Позади је постојао излаз, рупа у углу довољно велика да прође и он ју је искористио. Још неколико пацова је учинило исту ствар, али он их није видео.

Било је време за покрет. Подрум више никад неће бити исти. Пацов се осећао боље, био је самоуверенији и зрелији. Хоџао је и пузао, штедећи своја два болна патрљка. Пре подне је открио једно сокаче иза ресторана. Нису сви отпаци упали у канте за ђубре. Комади хлеба и дугачка неоглодана кост од одреска лежали су на калдрми. Права гозба! Можда најбољи обед у његовом животу. После јела спавао је у сувој одводној цеви, сувише уској за мачку. Најбоље је држати се далеко од дневног светла. Живот је сигурнији ноћу.

Дани су пролазили. Патрљци су га све мање болели. Чак је и око престало да га боли. Повратио је снагу, па се и мало угојио. Његово сиво, местимично браонкасто крзно постало је густо и глатко. Упропаштено око било је полузатворено, са сивкастом мрљом, делимично искрзано услед убода ножем, али више му није цурила крв или лимфа. Открио је да уколико се устреми на мачку, може да је натера да се повуче, наслутивши да то чини својом необичном појавом, храмајући на две краће ноге, без једног ока. Мачке су такође имале својих трикова, кострешиле су се не би ли се учиниле већима, испуштале грлене гласове. Али је само једном приликом неки стари риђи мачак, шугав и без увета, покушао да склопи чељусти на затиљку пацова. Пацов је одмах кидисао на његову предњу ногу, зарио је зубе из све снаге и мачак није успео да га шчепа. Кад се пацов ослободио, мачак је без оклевања побегао и скочио на прозорску даску. То се десило у некој мрачној башти.

Дани су се смењивали, бивали чак хладнији и влажнији, дани кад је повремено могао спавати на каквом осунчаном месту, но рупа је била сигурнија, а ноћи је проводио у шуњању и потрази за храном. И дању и ноћу избегавао је мачке и подигнуте палице у рукама људи. Једном га је неки човек напао кантом за ђубре, треснуо ју је на камење и прикљештио пацову реп, али га није одсекао, наневши му такав бол какав није искусио од убода у око.

Пацов је знао кад се гондола приближава. „Хо! Ај!”, узвикивали су гондолијери, или нешто слично, обично кад је требало да скрену. Гондоле нису представљале

претњу. Понекад је гондолијер замахивао веслом на њега, више из несташлука него да га убије. Није имао никакве шансе! Само један једини промашен ударац и гондолијер би отклизао даље у свом чамцу.

Једне ноћи, кад је нађушио кобасицу на гондоли привезаној у узаном каналу, пацов се осмелио да се попне на чамац. Гондолијер је спавао покривен ћебетом. Мирис кобасице допирао је из папира поред њега. Пацов је нашао остатке сендвича, сит се најео и склупчао се у грубу, прљаву крпу. Гондола се благо љуљушкала. Пацов је сада био вешт пливач. Много пута је морао ронити кроз воду како би побегао од мачке која је била довољно смела да га јури до канала. Али мачке нису хтеле да иду испод површине воде.

Пацова је пробудило неко лупање. Човек је стајао и одвезивао конопац. Гондола се одмакла од плочника. Пацов није био узнемирен. Ако га човек види и крене ка њему, напосто ће скочити у воду и отпливати до најближег каменог зида.

Гондола је прошла Великим каналом и ушла у пошири канал између огромних палата које су сада биле хотели. Пацов је осетио пријатне мирисе свеже печене свињетине, печеног хлеба, наранџине коре и оштрији мирис шунке. Мало касније човек је вешто довезао гондолу до степеништа куће, изашао и залупао на врата прстенастим звекиром. Пацов је с прамца гондоле видео урушени део насипа који је могао послужити као упориште, скочио је у воду и упутио се тамо. Гондолијер је чуо плусак и затоптао ногама у његовом правцу, викнувши: „Ај-је!” Пацов се стога није узверао ту већ је наставио да плива, нашао друго приступачно место и изашао на суви плочник. Гондолијер се упутио назад ка вратима и поново покуцао.

Тог дана пацов је срео женку, пријатан сусрет у прилично влажном пролазу иза продавнице одеће. Падала је киша. Док је напредовао, пацов је наишао на безмало траг сачињен од остатака сендвича, просутог кикирикија и зрна кукуруза, али се није бактао тиме. Онда се обрео на великом отвореном простору. Био је то Трг Светог Марка, где пацов никад раније није био. Није могао погледом да обухвати његову ширину, али ју је наслутио. Небројени голубови врзмали су се по плочнику између људи који су им бацали зрнење. Летели су ниско, ширили крила и репове и слетали једни другима на леђа. Мирис кокица је пацову пробудио глад, али знао је да мора бити пажљив усред белог дана. Држао се краја плочника уз зидове зграда, спреман да шмугне у пролаз. Уграбио је кикирики и грицкао га док је шантао, љуска је отпала, а он је, с огуљеним зрном у устима, подигао другу половину у којој се крио још један залагај.

Столови и столице. И музика. На столицама је седело мало људи, и то у капу-тима. Ту је било мрва од свих врста кроасана, корица хлеба, чак и комадића шунке на каменом плочнику између столица.

Човек се насмејао и показао на пацова. „Гле, Хелен!”, рекао је својој жени. „Погледај тог пацова. У ово доба дана!”

„Ох! Какав сџвор!” Жена је била искрено потресена. Имала је близу шездесет година, пореклом из Масачусетса. Онда се насмејала, смехом олакшања, радосно и малко уплашено.

„Боже драги, неко му је одсекао ногу!”, готово је прошаптао човек. „И изгубио је око! Види га!”

„Е, *шо* је већ добра прича да се исприча кад се вратимо кући!”, рекла је жена.
„Додај ми фото-апарат, Алдене!”

Муж је то урадио. „Не чини то сада, долази конобар.”

„*Altro, signor?*”, питао је љубазно конобар.

„*No, grazie. Ah, si! Un caffè latte, per piacere.*”

„Алдене...”

Алден је знао да не треба да пије више од две кафе дневно, једну ујутру, једну увече. Преостало му је тек неколико месеци живота. Али пацов му је пружио ретко уживање, ненадану радост. Посматрао га је како нервозно њушка у шуми ногу од столица, удаљен свега метар, мотрећи својим здравим оком, бацајући се на мрве, избегавајући оне мале, лоше, већ здробљене. „Учини то пре него што оде”, рекао је Алден.

Хелен је подигла фото-апарат.

Пацов је осетио покрет, могућност непријатељства и погледао навише.

Клик!

„Мислим да ће добро испасти!”, прошапутала је Хелен, смејући се умереном веселошћу, као да је управо снимила залазак сунца на Соуниону или у Акапулку.

„У овом пацову...”, почео је Алден, такође благим гласом, и прекинуо самог себе, да би, малко дрхтавим прстима, извукао крајак виршле из мале земичке намазане путером испред себе. Бацио га је према пацову који је мало устукнуо, а затим се устремио ка кобасици и ухватио је, грицкао ју је с једном ногом – патрљком – на њој. Кобасица је изненада нестала с видика, а буцмасти образи су се покретали. „Сада тај пацов има храбрости!”, Алден је коначно рекао. „Замисли кроз шта је све прошао. Као и сама Венеција. И не одустаје. Зар не?”

Хелен је узвратила осмех мужу. Алден је деловао срећније, боље него што је био недељама. Била је задовољна. Осећала је захвалност према пацову. Замисли како је то бити захвалан пацову, помислила је. Када је поново погледала, пацов је нестао, али јој се Алден смешио.

„Провешћемо сјајан дан”, рекао је.

„Да.”

Пацов је из дана у дан бивао јачи, храбрији када је требало упустити се напоље преко дана, али је такође учио и како да се боље заштити, чак и од људи. Могао их је препадати, као да ће напасти онога ко би подигао метлу, палицу, сандук да га млатне, и та би особа, човек или жена, устукнула један корак, или оклевала, и у том моменту пацов је могао побећи у било ком правцу, чак и проћи поред те особе, уколико је у том правцу био излаз.

Још женки пацова. Кад је био расположен, пацов је могао да бира женке, јер су га се мужјаци плашили и њихова изазивања, ако их је било, нису се никад претворила у праву борбу. Пацов, с тим отежалим, гегавим ходом и једним јединим урокљивим оком имао је претеће држање, изглед који је поручивао да га ништа не може зауставити сем смрти. Крчио је себи пут кроз лавиринт Венеције, седам месеци стар гегео се попут каквог искусног помораца, сигуран у себе и у оно што зна. Мајке су у страху склањале децу. Старија деца су се смејала и показивала на њега. Шуга му је захватила стомак и главу. Понекад се ваљао по калдрми како би се ослободио

свраба или се бацао у воду упркос хладноћи. Кретао се од Риалта до Сан Троваза, а био је и чест гост у складиштима на мосту Лунго, која су се граничила са широким каналом Ђудека.

Палата Чекини је лежала између Риалта и врха земљишта на коме су се налазила складишта. Једног дана Карло се враћао из локалне бакалнице с великом картонском кутијом намењеном далматинцу Руперту да у њој спава. Руперт се прехладио и Карлова мајка је била забринута. Карло је угледао пацова који је искрснуо између два дрвена сандука испред продавнице, једног с рибом и другог с ледом.

Био је то исти пацов! Да! Карло се живо сећао две одсечене ноге, избоденог ока. Не оклевајући ни тренутка, Карло је поклопио пацова кутијом и сео на њу. Имао га је! Карло је седео нежно, али чврсто.

„Хеј, Нунцио!”, Карло је довикнуо другару који се управо затекао у пролазу. „Иди зови Луиђија! Реци му да дође! Ухватио сам пацова!”

„Пацова!”, Нунцио је држао векну хлеба под мишком. Прошло је шест сати, падао је мрак.

„Посебан пацов! Зови Луиђија!”, Карло је сада гласније викнуо, јер се пацов бацао по кутији и ускоро је почео да је гризе.

Нунцио је отрчао.

Карло је сишао са кутије, чврсто је притиснуо о тло и шутао странице како би обесхрабрио пацова у глодању. Његов старији брат ће бити задивљен уколико задржи пацова док он не дође.

„Шта радиш ту, Карло? Закрчујеш пролаз!”, повикао је продавац рибе.

„Ухватио сам пацова! Треба да ми даш кило шкампа за 'ватање једног од твојих пацова!”

„Мојих пацова?”, продавац рибе упутио му је претећи гест, али био је сувише заузет да би отерао дечака.

Луиђи је дотрчао. Покупио је успут неку летву, четвртасту страницу сандука за воће. „Пацов?”

„Исти пацов којег смо имали! Онај без ноге! Кунем се!”, Луиђи се нацерио, ставио руке на картонску кутију и добро иштутирао странице. Подигао је мало кутију с једне стране, његова летва била је спремна. Пацов је јурнуо напоље, а Луиђи га је млатнуо по раменима.

Пацов је био без даха и повређен. Следећи ударац погодио га је у ребра. Ноге су му се помериле и избезумљено је желео да побегне, али није могао стати на њих. Чуо је како се дечаки смеју. Подигли су га у великој картонској кутији и кренули.

„Хајде да га бацимо низ степенице! Удавимо га!”, рекао је Карло.

„Желим да га гледам. Ако нађемо мачку, могли бисмо гледати добру борбу. Она црно-бела мачка...”

„Никад није ту. Вода је висока. Удавимо га!” Просторија у приземљу фасцинирала је Карла. Замишљао је како гондоле пролазе кроз врата и искрцавају путнике, који би се давили у том ужасном полумраку и напослетку прекрили мермерни под својим телима, а она би се видела само за време осеке. Приземље палате Чекини могло би постати друга језива атракција Венеције, попут тамнице уз Понте деи Соспири.

Дечаци су се попели на предње степениште и ушли у палату Чекини чија су висока дрвена врата била незнатно одшкринута. Њихова мама је певала у кухињи док се са транзистора орила нека популарна песма. Карло је залупио врата ногом и мајка је то чула.

„Дођите да једете, Луиђи, Карло!”, позвала је. „Ићи ћемо у *cine*, не заборавите!” Луиђи је опсовао, а онда се насмејао. „*Subito, tata!*”

Он и Карло су сишли низ степенице које су водиле до приземља.

„Имате ли кутију?”, викала је њихова мајка.

„*Si, si!* – Дај ми летву!”, рекао је Луиђи брату. Луиђи је шчепао четвртасту даску и нагнуо кутију у исто време. Сетио се угриза на зглобу и имао је нарочит страх од овог пацова. Пацов се откотрљао у воду. Да, био је то исти пацов! Луиђи је видео два патрљка. Пацов је одмах потонуо и једва да је осетио неспретан ударац који му је Луиђи задао ивицом летве.

„Где је?”, питао је Карло. Био је до чланака у води. Стајао је на првом степенику, не марећи за сандале и чарапе.

„Изаћи ће!” Луиђи је на степенику изнад држао летву, спреман да је баци када види пацова како израња да удахне ваздух. Дечаци су брзо прегледали тамну воду која се, услед проласка моторног чамца, заталасала.

„Ајмо доле! Да га уплашимо!”, рекао је Карло, погледавши летимично у брата, и одмах потом загазио у воду до колена те почео да удара ногама како би се уверио да пацов није у његовој близини.

„Луиђи!”, врискала је њихова мајка. „Јесте ли доле? Добићете батине ако се одмах не попнете!”

Луиђи се таман окренуо да јој нешто довикне, отворених уста, и у том тренутку угледао је пацова како се неспретно пење на највиши степеник који је водио на први спрат куће. „*Mama mia!*”, прошапутао је показујући. „Пацов је отишао горе!”

Карло је одмах схватио ситуацију и, премда није видео пацова, подигао је обрве и тихо се попео степеницама. Не могу то рећи мајци. Мораће да прате влажне трагове пацова и избаце га из куће. Оба дечака су то разумела без разговора. Кад су крочили у улазни хол, пацов је нестао. Зверали су унаоколо у потрази за влажним трагом, али нису видели ниједне капи на сиво-белом мермерном патосу. Двоја салонских врата била су отворена. Врата купатила у приземљу била су одшкринута. Пацов је чак могао отићи и на спрат – можда.

„Долазите ли? Сипала сам вам шпагете! Пожурите!”

„*Sissi, subito, tata!*” Луиђи је показао на Карлове мокре ноге и муњевито упе-рио палац према горњем спрату, где је углавном била Карлова одећа.

Карло је потрчао уз степенице.

Луиђи је на брзину погледао у купатило. Не могу да признају мајци шта се догодило. Не би изашла напоље нити их пустила да гледају филм увече кад би знала да је у кући пацов. Луиђи је погледао у један од салона где је шест столица стајало око овалног стола, те још столица поред винских столица уз зидове просторије. За-стао је, али још није угледао пацова.

Карло се вратио. Спустио се неколико степеника у кухињу. Тата је скоро појео своје шпагете. Следила је *bistecca*. Дебељушкасти пас је гледао с њушком положеном

на шапе. Слинио је. Био је поново везан за ногу каљеве пећи. Луиђи је погледом кришом тражио пацова у угловима кухиње. Пре него што је оброк био готов, стигла је небиситерка Марија-Тереза. Имала је две књиге под мишком. Широко се насмејала, те раскопчала капут и развезала мараму која јој је покривала главу.

„Поранила сам! Извините!”, рекла је.

„Не, не, седи! Узми парче торте!”

Десерт је био укусна америчка пита с кришкама брескве. Како одолети, нарочито неко с апетитом седамнаестогодишњакиње? Марија-Тереза је села и узела комад.

Папа Мангони је начео друго парче. И он је, попут Руперта, почео да се гоји.

А онда је породица отишла, у журби, с најмањим дететом у татином наручју, јер ће каснити четири минуте, по папином прорачуну, чак и уколико потрче. Папа је волео рекламе које су претходиле пројекцији, као и да се поздрави с пријатељима.

Телевизор је био премештен из родитељске спаваће собе у собу где је лежао двомесечни Антонио, у високој колевци, покривен белом чипком која је висила скоро до пода. Колевка је била на точковима. Док је Марија-Тереза нежно певушила, видела је да је беба заспала и одгурала колевку даље од телевизора који је био у ћошку, а затим га је утишала. Програм јој није био интересантан, тако да је села и отворила један од својих романа, неку љубавну причу смештену на америчком западу с краја деветнаестог века.

Када је неколико минута касније Марија-Тереза осмотрила екран телевизора, поглед јој је привукло кретање неке сиве тачке у ћошку. Устала је. Пацов! Велико, грозно створење! Померила се удесно, надајући се да ће га отерати улево према вратима, која су била отворена. Пацов је кренуо према њој, полако и сигурно. Имао је само једно око. Једна предња нога била му је одсечена. Марија-Тереза је панично вриснула и истрчала кроз врата.

Није јој падало на памет да га убије. Мрзела је пацове! Они су били проклетство Венеције! Марија-Тереза је одмах отишла до телефона у холу у приземљу. Позвала је оближњи кафић у ком је радио њен дечко.

„Чезаре”, рекла је. „Треба ми Чезаре!”

Чезаре се јавио. Саслушао је причу и насмејао се.

„Али можеш ли да *дођеш*? Мангонијеви су отишли у биоскоп. Сама сам! Толико сам уплашена да бих истрчала из куће!”

„У реду, доћи ћу!” Чезаре је спустио слушалицу. Пребацио је крпу преко рамена, искезио се и рекао своје колеги, бармену: „Моја девојка је небиситерка и има пацова у кући. Морам да одем тамо и убијем га!”

„Ха-ха!”

„Е, сад сам све чуо! Кад ћеш се вратити, Чез?”, питала је муштерија.

Још смеха.

Чезаре се није ни потрудио да обавести шефа да ће бити накратко одсутан, зато што је могао да отрчи до палате Чекини за минут. С плочника испред кафића узео је гвоздену шипку дугу преко метар, коју су стављали попреко с унутрашње стране врата кад су затварали. Била је тешка. Каскао је и замишљао како шипком убада пацова сатераног у ћошак, убија га, и како потом следи захвалност, пољупци Марије-Терезе као награда.

Уместо да му врата отвори узнемирана девојка, његова драга коју би утешео снажним загрљајем, речима охрабрења пре него што се лати зверчице – Чезареа је дочекала девојка окупана сузама, која се тресла од страха.

„Пацов је појео бебу!”, рекла је.

„Шта?”

„Горе...”

Чезаре је устрчао на спрат са гвозденим шипком. Погледао је унаоколо по скоро празној, формално намештеној соби, тражећи пацова, завирио је испод брачног кревета са балдахиним.

Ушла је Марија-Тереза. „Не знам где је пацов. Погледај бебу! Морамо позвати лекара! То се управо догодило – док сам ти телефонирала!”

Чезаре је погледао у ужасавајуће црвено, крвљу обливано бебино узглавље. Цео бебин нос – било је ужасно! Уопште *није било* носа! Ни образа! Чезаре је промрмљао молитву свецу за помоћ, затим се брзо окренуо ка Марији-Терези. „Беба је жива?”

„Не знам! *Јесће*, ваљда!”

Чезаре је плашљиво угурао кажипрст у бебину савијену шаку. Беба га је повукла, огласивши се некаквим шмркањем, као да јој је тешко да дише кроз крв. „Зар не би требало да је окренемо? Окрени га на бок. Ја ћу – ја ћу телефонирати. Знаш ли број неког лекара?”

„Не”, рекла је Марија-Тереза, замишљајући већ стварну кривицу коју ће сносити, јер је допустила да се све то догоди. Знала је да је требало да избаци пацова из собе уместо да телефонира Чезареу.

Чезаре је, после једног узалудног покушаја да нађе лекара чије је име знао и чији је број тражио у именику, позвао главну болницу у Венецији и они су му обећали да ће одмах стићи. Дошли су болничким чамцем који је био усидрен у Гранде каналу, педесетак метара даље. Чезаре и Марија-Тереза су чули брујање глисера. За то време, она је нежно обрисала бебино лице влажним пешкиром, углавном с идејом да јој олакша дисање. Носа није било и видео се део кости.

Два младића у белом дали су беби две инјекције, и непрестано мрмљали: „*Orribile!*” Замолили су Марију-Терезу да напуни флашу врућом водом.

Крв се повукла с Чезареових обично румених јагодица и имао је утисак да ће се онесвестити. Сео је на столицу. Испарила је и његова идеја о страстеном загрљају са Маријом-Терезом. Није могао да стане на ноге.

Интернисти су сместили бебу у чамац, умотану у ћебе с флашом вруће воде.

Чезареу се мало повратила снага, сишао је у кухињу и пронашао допола пуну флашу стреге. Напунио је две чаше. Мотрио је не би ли угледао пацова, али га није видео. Мангонџеви је требало ускоро да се врате и он би више волео да буде негде другде – да се врати на посао – али је просудио да би требало да остане уз Марију-Терезу, и да ће његов шеф прихватити то оправдање. Беба је скоро убијена, можда је већ и умрла – ко зна?

Породица Мангони је стигла увече у 22.40 и одмах је наступио хаос.

Мама је вриснула. Сви су причали углас. Мама је отишла на спрат да види крваву колевку и поново је вриснула. Тати је речено да зове болницу. Чезаре, три старија брата и једна од сестара кренули су у комплетну претрагу куће, наоружани

празним винским боцама за ударање, ножевима, дрвеном хоклицом из кухиње, пеглом, а Чезаре је носио своју гвоздену шипку. Нико није видео пацова, али је неколико комада намештаја ненамерно изгребано.

Марији-Терези је опрштено. Да ли је? Папа је разумео то што је телефонира-ла и тражила помоћ од момка који је био близу. Из болнице су јавили да беба има педесет посто шансе да преживи, али су ипак замолили мајку да одмах дође.

Пацов је побегао кроз четвртасти одвод у кухињском зиду у нивоу пода. Скочио је у Рио Сан Поло са скоро три метра висине, али то није био проблем. Пливао је с моћним поверењем у своје две здраве ноге, све своје ноге, чистом снагом воље, до најближег места за пењање, и ускоро се обрео на копну, осећајући да му енергија није опала. Отресао се. У устима је још осећао укус крви. Напао је бебу из паничног страха, из беса такође, зато што у датом тренутку није нашао излаз из злосрећне куће. Бебине ручице и шаке су га слабашно млатиле по глави и ребрима. Пацов је у извесној мери уживао у нападу на припадника људске врсте, који је мирисао једнако као и одрасли. Залогачићи меканог меса испунили су му стомак донекле и сад је из њих црпио енергију.

Кретао се кроз мрак гегајући се, застајао је с времена на време да омирише безвредни комадић хране или да се оријентише подигавши поглед, њушећи поветарац. Упутио се према Риалту, где је могао да пређе преко засвођеног моста, прилично сигурног ноћу. Мислио је да направи неформално седиште у крају око Сан Марка, где је било много ресторана. Ноћ је била врло мрачна, што је за њега значило сигурност. Имао је утисак да му се све више враћа снага док се гегаво кретао, додирујући стомаком влажњикаво камење. Пиљио је, а затим се устремио ка радо-зналој мачки која се усудила да му се приближи, меркајући га. Мачка је мало одскочила и онда се повукла.

*(С енглеској превела Лидија Мусџеганаић,
редактура превода Ален Бешић)*